

Streszczenie popularno-naukowe: Wzrost cen ropy a transformacja w kierunku zrównoważonego transportu – na przykładzie Europy Środkowowschodniej

Cel projektu:

Celem projektu jest zbadanie w jaki sposób rosnące ceny ropy naftowej przekładają się na zmianę preferencji transportowych oraz transformację w kierunku zrównoważonego transportu. Ściślej, badamy wpływ szoku popytowego (ograniczenia transportowe w trakcie pandemii SARS-COV2) i podażowego (embargo Unii Europejskiej na dostawy ropy z Rosji) na dynamikę cen ropy oraz cen paliw alternatywnych, a także na zmiany preferencji podróżowania. Ten ostatni aspekt badamy dokładniej w gospodarkach grupy Wyszehradzkiej (dalej: V4). Zmiany preferencji konsumentów oceniamy na danych ankietowych. Wybór krajów do badania podyktowany jest z jednej strony ich dużą zależnością od importu ropy z Rosji, w porównaniu z całą Unią Europejską (od 78% w Słowacji do 29.1% w Czechach), a z drugiej strony – podobnym stopniem uzależnienia od paliw kopalnych (w rankingu CCPI – *Climate Change Performance Index* grupa V4 znajduje się w grupie 15 krajów o najniższym ratingu). Przypuszczamy, że popyt na podróżowanie i preferencje dotyczące wyboru środka transportu w krajach o mniejszym PKB *per capita* będą bardziej wrażliwe na rosnące ceny ropy, zatem badamy również wrażliwość cen paliw alternatywnych na sytuację geopolityczną oraz impulsy z rynków finansowych (które – jak dowodzą badania – nasilają się w momencie kryzysu). Wykazanie, że ceny paliw alternatywnych mogą być mniej wrażliwe na przenoszenie kryzysu, niż ceny ropy, będzie stanowiło jeszcze jeden argument w debacie na temat stopniowego przejścia na zielone źródła energii.

Motywacja:

Unia Europejska (dalej: UE) zadeklarowała stopniową redukcję zużycia paliw ropopochodnych w krajach członkowskich na rzecz paliw zielonych. W lipcu 2021 r., w pakiecie dotyczącym realizacji Europejskiego Zielonego Ładu, Komisja zaproponowała zwiększenie w koszyku energetycznym UE wiążącego celu dotyczącego odnawialnych źródeł energii (w tym paliw odnawialnych takich jak wodór) do 40% do 2030 r. Możemy więc oczekiwać, że znaczenie paliw odnawialnych będzie rosło. Z jednej strony możemy oczekiwać wzrostu zainteresowania konsumentów odnawialnymi źródłami energii, pojazdami napędzanymi elektrycznie, czy też transportem zbiorowym. Z drugiej strony, rosnące ceny ropy zwiększają atrakcyjność inwestycji w spółki produkujące ropę, a także w kontrakty lub opcje na ropę naftową, co może opóźnić transformację w kierunku zrównoważonego transportu.

Znaczenie badań:

W naszym badaniu weryfikujemy wrażliwość cen paliw alternatywnych na czynniki, które wpływają na ceny ropy, aby zbadać, czy paliwa alternatywne mogą stanowić bardziej stabilne cenowo źródło energii, niezależne od napięć międzynarodowych, co jest istotne z punktu widzenia państw o niższym PKB *per capita*.

Opis badania:

Projekt prowadzony jest we współpracy z Czech Travel Research Centre (CDV). Badamy zmianę preferencji podróżowania od momentu wybuchu pandemii w gospodarkach V4. Ponieważ CDV posiada dane ankietowe na temat preferencji podróżowania Czechów w latach 2017-2019, część z nich będzie wykorzystana jako baza do porównania preferencji deklarowanych obecnie. W pierwszym roku trwania projektu CDV przeprowadzi analogiczne ankiety w Czechach, Słowacji, Polsce i na Węgrzech. W ten sposób zweryfikujemy, czy w grupie państw Wyszehradzkich występują podobne wzorce preferencji i skonfrontujemy je z wynikami przedstawianymi przez innych badaczy dla krajów Europy Zachodniej.

W drugim etapie, na podstawie danych dotyczących przemieszczania się, udostępnianych przez Eurostat, Google i Apple, zbadamy różnice w mobilności między grupą państw V4 a Europą Zachodnią – w trakcie pandemii oraz w okresie gwałtownego wzrostu cen ropy.

Ostatecznie, badamy zależności między cenami ropy i impulsami przekazywanymi przez rynki finansowe. Analogiczne badanie przeprowadzimy dla cen paliw alternatywnych. Zbadamy też zależności między cenami ropy i cenami paliw alternatywnych w celu wykazania ewentualnej większej stabilności cen tych ostatnich.

Oczekiwane wyniki: Oczekujemy, że wyniki naszego projektu pozwolą nam lepiej zrozumieć aspekty behawioralne dotyczące wyboru środków podróżowania oraz rozwinąć teorię dotyczącą modeli wyboru środków transportu. Nasze badania pozwolą też lepiej poznać czynniki, które wpływają na ceny paliw oraz lepiej zrozumieć teoretyczną naturę tych zależności. Rozpoznanie różnej wrażliwości cen paliw (paliwa alternatywne a ropa) na impulsy gospodarcze pozwoli odkryć, w jaki sposób mogą być one efektywnie wykorzystane w obliczu przyszłych zawirowań gospodarczych.